

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Белік Лариса Степанівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології,
кандидат юридичних наук, доцент*

ВПЛИВ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ОСОБИ НА ДОСТОВІРНІСТЬ ДОКАЗІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасний розвиток кримінального судочинства в Україні відбувається в умовах війни, що впливає не лише на характер кримінальних правопорушень, а й на сам процес доказування. У таких обставинах особливої ваги набувають психологічні чинники, насамперед психоемоційний стан учасників кримінального провадження, адже саме він значною мірою визначає формування доказової інформації. Відповідно до положень кримінального процесуального законодавства, доказування включає збирання, перевірку та оцінку доказів [1], що актуалізує питання уточнення критеріїв їх достовірності.

У криміналістиці достовірність показань традиційно пов'язують із точністю сприйняття, збереження та відтворення подій [2]. Разом із тим сучасні дослідження у сфері судової психології показують, що пам'ять людини має реконструктивний характер і залежить від багатьох чинників [3]. Це особливо відчутно в умовах підвищеного психоемоційного навантаження, притаманного воєнному часу.

Війна формує стан постійного стресу, що позначається на когнітивних процесах. У результаті спогади можуть бути неповними, фрагментарними або емоційно забарвленими. Як зазначає Е. Loftus, навіть незначний зовнішній вплив здатний змінити зміст спогадів, що ставить під сумнів їхню об'єктивність як джерела доказів [4]. Фактично йдеться про те, що проблема достовірності пов'язана не лише з правдивістю особи, а й із особливостями функціонування її пам'яті.

Суттєву роль відіграє і явище сугестивності, яке посилюється в умовах емоційної нестабільності. Дослідження G. Gudjonsson свідчать, що особи у стані психологічної вразливості частіше змінюють свої показання під впливом процесуальної ситуації або формулювання запитань [5]. У таких випадках можливе виникнення викривленої доказової інформації навіть без наміру ввести в оману.

У практиці також використовуються поведінкові критерії оцінки правдивості показань. Водночас, як зазначає А. Vrij, вони не можуть вважатися універсальними, оскільки залежать від індивідуального стану особи, зокрема рівня стресу [6]. Тому зовнішня послідовність або впевненість у викладі не завжди свідчать про достовірність інформації.

З огляду на це виникає потреба у перегляді підходів до оцінки показань, отриманих у стресових умовах. Доцільно враховувати не лише зміст повідомлюваної інформації, а й обставини її отримання та психологічний стан особи [6].

Отже, психоемоційний стан особи слід розглядати як один із ключових чинників, що впливає на якість доказової інформації. Його ігнорування може призвести до ситуації, коли формально узгоджені показання сприймаються як достовірні, хоча фактично містять викривлення. Саме тому обґрунтованим є перехід до психологічно орієнтованої моделі доказування, у межах якої психоемоційний стан виступає самостійним критерієм оцінки доказів. Неврахування цього підходу підвищує ризик формування хибної доказової бази та прийняття помилкових процесуальних рішень. Водночас його застосування дозволяє підвищити об'єктивність доказування та зменшити ймовірність судових помилок у кримінальних провадженнях, що здійснюються в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 24.03.2026).
2. Криміналістика : підручник / В. М. Шевчук, В. А. Журавель, В. Ю. Шепітько та ін. Харків : Право, 2024. 1004 с.
3. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О. Юридична психологія : підручник. 4-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2025. 280 с.
4. Loftus E. Eyewitness testimony. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1996. 240 p.
5. Gudjonsson G. The psychology of interrogations and confessions. Chichester : Wiley, 2003. 412 p.
6. Vrij A. Detecting lies and deceit: Pitfalls and opportunities. Chichester: Wiley, 2008. 430 p.

Ключові слова: доказування, психоемоційний стан, достовірність показань, криміналістика, воєнний стан.

Key words: proof, psycho-emotional state, reliability of testimony, criminalistics, martial law.

Гресь Юлія Олегівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології,
кандидат юридичних наук, доцент*

ТРАНСФОРМАЦІЯ СЛІДІВ У ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КОРИСЛИВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ТРАДИЦІЙНА СЛІДОВА КАРТИНА ТА НОВІ ВИКЛИКИ ЕРИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Корисливі кримінальні правопорушення традиційно становлять значну частину злочинності загальнокримінальної спрямованості та безпосередньо орієнтовані на незаконне отримання матеріальної вигоди. Їх розслідування значною